

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 6 - Number: 21, p. 43-66, Autumn 2022

Yabancılar İçin Hazırlanan Türkçe Öğretim Kitaplarında Kullanılan Ünlemlerin Kategorilere ve Seviyelere Göre İncelenmesi* *Examination of Exclamations Used in Turkish Teaching Books for Foreigners According to Categories and Levels*

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1114540>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
10.05.2022

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
01.08.2022

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.09.2022

Asya Studies

Aylin Ateşli
Yüksek Lisans Öğrencisi /
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe
Eğitimi Anabilim Dalı
aylinates811@gmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-5530-7494>

Prof. Dr. Dilek Ceran
Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi,
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
dceran@erbakan.edu.tr

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0001-9010-0619>

* "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu alışma için herhangi bir çıkar atışması bildirilmemiştir. Bu makale, İntihal.net tarafından taranmıştır. Bu makale, Creative Commons lisansı altındadır. Bu makale için etik kurul onayı gerekmemektedir.

Öz

Çalışmanın amacı, Türkçe Sözlük'te tespit edilip bir sınıflamaya tabi tutulan ünlemlerin yabancılar Türkçe öğretim setlerindeki kullanımlarını incelemektir. Çalışmaya esas olan materyaller; İstanbul yabancılar Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1/+ seviyelerindeki ders kitapları, İstanbul yabancılar Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1/+ seviyelerindeki çalışma kitapları ve İstanbul yabancılar Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1/+ seviyelerindeki dinleme metinleridir. Bu alışma için öncelikle Araştırmacılar tarafından güncel Türkçe Sözlük taranarak ünlem havuzu oluşturulmuştur. Havuzda yer alan 235 ünlem kategorize edilmiştir. Çalışma materyallerinde tespit edilen ünlemler, bu kategoriler bağlamında incelenmiştir. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen verilere göre İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti'nde ünlem havuzunda bulunan 235 ünlemden 61'i kullanılmıştır. 61 ünlemden 24'ü "Seslenme Ünlemleri" kategorisinde, 5'i "Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler" kategorisinde, 17'si "Duygu Ünlemleri" kategorisinde, 7'si "Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler" kategorisinde ve 8'i "Bazı Anlamları Karşılamak İçin Kullanılan Ünlemler" kategorisinde yer almaktadır. Kategorize edilen ünlemler; ders kitaplarında, çalışma kitaplarında ve dinleme metinlerinde olmak üzere ayrı ayrı tablolar hâlinde sunulmuştur. Oluşturulan ünlem havuzuna göre ders kitaplarına, çalışma kitaplarına ve dinleme metinlerine bazı ünlemlerin eklenebileceği tespit edilmiş; bu konuda örnekler verilmiştir. Kullanılan ünlemlerin sayısının artması, yabancıların iletişim esnasında problem yaşamalarının önlenmesi ve yabancıların temel söz varlıklarının geliştirilmesi için önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılar Türkçe Öğretimi, Ünlemler, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Seti

Abstract

The aim of the study is to examine the use of exclamations, which are identified in the Turkish dictionary and classified, in Turkish teaching sets for foreigners. The data sample of the study consists of Istanbul Turkish teaching kit for foreigners A1, A2, B1, B2 and C1/+levels textbooks, Istanbul is Turkish for foreigners A1, A2, B1, B2 and C1/+ level workbooks and Istanbul is Turkish for foreigners A1, A2, B1, B2 and C1/+ listening texts. For this study, firstly, the current Turkish dictionary was scanned by the researchers and an exclamation pool was created. Prepared within the scope of the research. The 235 exclamation points identified in this pool are categorized according to their meaning. The research was created by the method of document analysis according to these categories. According to the data obtained, 61 of the 235 exclamations found in the exclamation pool were used in the Istanbul Turkish Teaching Kit For Foreigners. Of the 61 exclamations, 24 are in the "Speaking Exclamations" category, 5 are in the "Exclamations Corresponding to a Word when Used as a Word on Its Own" and 8 are in the "To Meet Some Meanings" category is located. The categorized exclamations are presented in separate tables in textbooks, workbooks and listening texts. According to the exclamation pool created, it was determined that some exclamations could be added to textbooks, workbooks and listening texts, and examples were given in this regard. Increasing the number of exclamations used is important for preventing foreigners from having problems during communication and for developing the basic vocabulary of foreigners.

Keywords: Teaching Turkish to Foreigners, Exclamations, Istanbul Turkish Teaching Kit for Foreigners

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Ateşli, A. ve Ceran, D. (2022). Yabancılar İçin Hazırlanan Türkçe Öğretim Kitaplarında Kullanılan Ünlemlerin Kategorilere ve Seviyelere Göre İncelenmesi. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 6(21), 43-66.

GİRİŞ

Yurt içinde veya yurt dışında yaşayan yabancılar çeşitli sebeplerden dolayı (akademik kariyer yapma, öğrenim faaliyetlerini sürdürme, ticari faaliyetlerde bulunma, evlenme, turizm faaliyetlerinde bulunma vb.) Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek istemektedir. Bu amaçlarla Türkçeyi öğrenmek isteyen yabancıların sayısının artması, yabancılara Türkçe öğretimi alanında çeşitli materyallerin ortaya çıkmasını zorunlu kılmıştır. Bu zorunlulukla hazırlanan materyallerin başında da Türkçe öğretim setleri gelmektedir.

İkinci bir dil olarak öğretilen her yabancı dilde olduğu gibi Türkçenin de yabancı dil olarak öğretiminde ana etken farklı kültürlerle ait olan öğrencilere dinleme, okuma, konuşma ve yazma gibi temel becerileri kazandırabilmektir (Türkan, 2017: 147). Türkçe öğretim setleri işlevsel bir nitelik taşımaktadır. Bu setlerle öğretim yapıldıktan sonra bir yabancı, günlük hayatta dili etkili bir şekilde kullanabilmeli, gerektiği gibi iletişim kurabilmelidir. Dili etkili kullanmak günlük hayatta sıklıkla kullandığımız sözcüklere hâkim olmaktan geçer. Bu sebeple Türkçe öğretim setlerinde sık kullanılan sözcükler yer almalıdır. Günlük yaşamımızda kullandığımız hatta çoğu zaman fark etmeden dilimizden dökülen ünlemler, sık kullanılan sözcüklerin bir kısmını oluşturur.

Türkçe öğretim setlerinin hazırlanmasında çerçeve olma özelliği taşıyan Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde ünlemler, *Dilötesi Araçlar* alt başlığında şu şekilde ele alınmıştır:

Dilötesi Araçlar

• **Ünlem kullanımı:** Bu gibi sesler (ya da heceler) anlamsal açıdan ne kadar gelenekselleşmiş olsa da sesbilim kurallarına uymadıklarından dolayı dil ötesi kullanımlardır:

Pıst! etrafındakileri susturmak için

yuh! Hoşnutsuzluk ya da öfkeyi dile getirmek için

cık! “yok”, “olmaz, olmaz!”, “hayır” anlamında bir şeye itiraz etmek için

hey! Birisine seslenmek ya da dikkat çekmek için” (Telc, 2013).

Türk Dil Kurumu (TDK), ünlemi “Türlü duyguları anlatan veya bir doğa sesini yansıtan kelime, nida” olarak tanımlamıştır (<https://sozluk.gov.tr/>). Ergin'e (2013) göre ünlemler “His ve heyecanları ifade için içten koparak gelen edatlarla tabiattaki sesleri taklit eden edatlardır. İfadeleri ses yapılarına dayanır. His ve heyecanlarla tabiattaki seslerin ses halindeki tezahürleridir.” Karaağaç'a (2017) göre ünlemler, “Değişik ortamlarda çıkarılan insan seslerinden ibarettirler ve değişik duyguları anlatmaya yararlar.” Korkmaz'a (2009) göre ise ünlemler “Söz içinde konuşanın acıma, beğenme, sevinç, korku, çaresizlik, şaşkınlık, üzüntü, dua, hayret, pişmanlık, kıskançlık, özlem gibi çok çeşitli duygu ve heyecanlarını etkili ve kısa bir biçimde anlatmaya; karşısındakilere seslenmeye, çağırmaya, cevap vermeye, göstermeye, sormaya, onları onaylamaya, redde veya tabiattaki sesleri taklit yolu ile kelimeler türetmeye yarayan bir söz türüdür.” Vardar (2007) ünlemleri “Konuşucunun duygusal bir tepkisini dile getiren, korku, sevinç, şaşkınlık, acıma anlatan, çağrı, buyruk, yasaklama, vb. belirten ve tek başına tümce oluşturabilen sözcük. Örneğin; A!, ey!, ya!, hadi!, vay! sözcükleri Türkçedeki ünlemler arasında yer alır. Yansımalar, adlar, eylemler, vb. de ünlem olarak kullanılabilir.” şeklinde tanımlamaktadır.

Ergene'ye (2013) göre ünlemler “Sevinç, korku, şaşma, acıma gibi duyguların aktarılması; seslenme, buyruk verme, onaylama, reddetme gibi eylemlerin bildirilmesi amacıyla kullanılan bir sözcük türü”dür. Tahseen'e (2011) göre “Ünlem bir heyecanın etkisiyle ağızımızdan çıkarak duygularımızı canlı bir biçimde anlatmaya yarayan kelimelerdir.”

Tanımlar bütüncül olarak değerlendirildiğinde ünlemlerin çeşitli duyguları anlatmakla görevli olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte ünlemlerin kültürel boyutları da vardır. Büyükkantarcıoğlu (2006) ünlemlerin bağlamsal olduğunu, el-kol hareketleri ve tonlama yardımı ile hedeflenen anlamın en iyi şekilde ifade ettiğini ve yorumlanmasının ortak kültürel anlayışa dayandığını belirtmiştir. Ünlemlerin kültürel boyut taşıması sebebiyle özellikle yabancılara Türkçe öğretiminde dil öğrencilerinin günlük dili anlamasında ve etkin kullanımında ünlemleri bilmeleri onlara kolaylık sağlayacaktır. Çünkü ünlemler günlük dilde samimi bir dil kullanımını oluşturmanın yanında kişinin ruh hâlini karşı tarafa aksettirmesinin de kısa ve etkin bir yoludur. Türkçeyi ikinci bir dil olarak öğrenenlerin ünlemlere hâkim olması hem dili rahat kullanmalarını hem de günlük konuşma dilindeki kültürel bir boyutu etkin olarak kullanmalarını sağlayacaktır.

Ünlemler taşıdıkları anlam ve yapı özellikleri gereği farklı şekillerde sınıflandırılmışlardır. Gencan (2001) ünlemleri; “Çağrı ünlemleri ve dokunaklı, duygusal ünlemler” olarak ikiye ayırmıştır. Korkmaz (2009) ünlemleri; “İçe dönük ünlemler, dışa dönük ünlemler, ses yansımaları (ses taklidi)

ünlemler, ünlem gibi kullanılan kelimeler” olarak gruplarken Gedizli (2015) “Fono-morfolojik bakımından ünlemler, semantik bakımından ünlemler, sentaks bakımından ünlemler, imlâ bakımından ünlemler” olarak dörde ayırmıştır.

Baydar’a (2016) göre ünlemler, duygu ve düşünceleri en kısa ve etkili şekilde ifade edebilen yapılarıdır. Ünlemler Türkçenin en az işlenen konularından biridir. Ünlemler aynı zamanda yabancılar Türkçe öğretiminde üzerinde durulan bir konu olmamış, alanda eksik bırakılmıştır. Bu araştırmanın amacı alandaki eksikliğe katkıda bulunmak, Türkçe Sözlük’te tespit edilip bir sınıflamaya tabi tutulan ünlemlerin yabancılar Türkçe öğretim setlerindeki kullanımlarını incelemektir.

Alanyazında ünlemlerin farklı açılardan değerlendirildiği çalışmalar mevcuttur: Çelebi ve Uzun (2015) TDK Güncel Türkçe Sözlük ile 2008 yılında elektronik ortamda hizmete sunulan TDK Sesli Türkçe Sözlük’ü Türkiye Türkçesindeki ünlemlerin işlevlerini ele almaları yönünden karşılaştırmalı olarak incelemişlerdir. Aytan ve Kılıçarslan (2015) çalışmasında yabancılar Türkçe öğretiminde müzik kliplerini kullanarak bazı ünlemlerin öğretimini klip örnekleriyle birlikte yer vermişlerdir. Çelebi, Furtun ve Uzun (2014) çalışmasında Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin Türkçeye has duygu bildiren ünlem ifadelerini algılama durumlarını tespit etmeyi amaçlamışlar, çeşitli ton görüntüleriyle çalışmayı desteklemişlerdir. Yabancılar Türkçe Öğretim Setleri ise farklı açıdan pek çok kez incelenmiş olmakla birlikte (Çetinoğlu ve Güllülü, 2018; İşcan ve Yassıtaş, 2018; Meral, 2019; Mutlu, 2020; Serin ve Turan, 2015; Sevtap ve Tuğcihan, 2018) ünlemler başı başına bir çalışma olarak değerlendirilmemiştir.

Bu çalışmada, Türkçe öğretim setindeki ünlemler, farklı ve geniş bir ünlem havuzu oluşturularak detaylıca ele alınmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Türkçe Sözlük’te tespit edilip bir sınıflamaya tabi tutulan ünlemlerin yabancılar Türkçe öğretim setlerindeki kullanımları belirlenmiştir. “Ünlemler, Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti’nde hangi sayılarda ve hangi kategorilerde kullanılmıştır?” sorusundan hareketle aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. İstanbul Yabancılar Türkçe A1 seviyesindeki ders kitabında, çalışma kitabında ve dinleme metinlerinde yer alan toplam ve farklı ünlemler nelerdir ve bu ünlemler hangi kategorilerde yer almaktadır?
2. İstanbul Yabancılar Türkçe A2 seviyesindeki ders kitabında, çalışma kitabında ve dinleme metinlerinde yer alan toplam ve farklı ünlemler nelerdir ve bu ünlemler hangi kategorilerde yer almaktadır?
3. İstanbul Yabancılar Türkçe B1 seviyesindeki ders kitabında, çalışma kitabında ve dinleme metinlerinde yer alan toplam ve farklı ünlemler nelerdir ve bu ünlemler hangi kategorilerde yer almaktadır?
4. İstanbul Yabancılar Türkçe B2 seviyesindeki ders kitabında, çalışma kitabında ve dinleme metinlerinde yer alan toplam ve farklı ünlemler nelerdir ve bu ünlemler hangi kategorilerde yer almaktadır?
5. İstanbul Yabancılar Türkçe C1/+ seviyesindeki ders kitabında, çalışma kitabında ve dinleme metinlerinde yer alan toplam ve farklı ünlemler nelerdir ve bu ünlemler hangi kategorilerde yer almaktadır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Türkçe Sözlük’te tespit edilip bir sınıflamaya tabi tutulan ünlemlerin yabancılar Türkçe öğretim setlerindeki kullanımlarını inceleme amacını taşıyan bu çalışma, nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada da nitel araştırmanın veri toplama tekniklerinden bir olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmada incelenen olgu veya olaylarla ilintili bilgiler içeren yazılı belgelerin ayrıntılı olarak taranması ve bu bilgilerden yeni bir bütünlük oluşturulması, doküman/metin analizi olarak adlandırılır (Creswell, 2002).

Çalışma Materyalleri

Çalışmada ünlemleri belirlemek ve kategorize etmek için güncel Türkçe Sözlük’ten faydalanılmıştır. Verileri elde etmek için kullanılan temel materyaller İstanbul yabancılar Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1/+ seviyelerindeki ders kitapları, İstanbul yabancılar Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1/+ seviyelerindeki çalışma kitapları ve İstanbul yabancılar Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1/+ seviyelerindeki dinleme metinleridir.

Verilerin Toplanması

Çalışmada öncelikle Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğü ünlemler açısından taranmış ve 235 ünlem tespit edilmiştir. Bu ünlemler alanyazındaki sınıflamalar göz önünde bulundurularak tasnif edilmiştir. Çalışmada incelenen materyallerde tespit edilen ünlemlerde bu tasnif esas alınmıştır. Tespit edilen 235 ünlem İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1/+ düzeylerindeki ders kitapları, çalışma kitapları ve dinleme metinlerinde aranmıştır.

Verilerin Analizi

Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünde yapılan ünlem taraması sonucunda elde edilen 235 ünlem, sözlükteki anlamlarına göre “seslenme ünlemleri, komut ünlemleri, kullanıldığında bir söze karşılık gelen ünlemler, duygu ünlemleri, kendi başına bir söz olarak kullanılan ünlemler ve bazı anlamları karşılamak için kullanılan ünlemler” olarak 6 kategoriye ayrılmıştır ve aşağıdaki ünlem havuzu oluşturulmuştur:

Tablo 1: TDK Türkçe Sözlük'teki Ünlemler (235)

Harf	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi başına bir söz olarak kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılamak için kullanılan Ünlemler
A(38)	abe ağababa ağabey alarga alo Amca Ana Aptal Ayı	Abosa Alabanda ateş Alabanda kürek Aport Arş Avara	akıllara seza akıllara şifa akıllara zarar akıllara ziyan akla ziyan	a! abu acayip aferin ah akla zarar Allah Allah Aman Amanın Ay	Agucuk Ah ala ala hey	a/e Aklımda Aleykümselam Alimallah Aman Amenna Amin
B(15)	Bacı Bayan Be Bebek Beybaba Bey kardeş Birader Bre	Boca alabanda	Bari	Bakındı Bismillah Bre		Banko Baş Baş
C(7)	Cana		Can feda Can kurban		Ce cıs	Cık Cicoz
Ç(4)	Çabuk Çapkın				çinko çüş	
D(11)	Dayı Dede Delikanlı			dehşet	Dalya Dandini Deh	Destur Desturun Devam Dikkat
E(11)	E Efendi Efendi efendi Eşekoğlueşek Evlat ey		Efsus	E eh Eleman Eyvah	Efendim elveda	E Efendim Eh elveda
F(5)		Fayrap Fonda fora	fesüphanallah			fevkalade

Tablo 1 (devamı): TDK Türkçe Sözlük'teki Ünlemler (235)

G(6)					Garip Gıdı gıdı Gidi Guguk kuşu	Geri Günaydın
Ğ						
H(32)	Hadi hadi Hain Hanımanne Hav hav haydin Hayvanoğluy ayvan Hazret Hıyaroğluy ar		Hadi Hadisene Harika Hay haydisene	Ha Hah Hay Hayda haydi Hayret hoppala	Ha Hele hele Hayda haydi Hey Hınk Hoppala höt	Hadi hadi Hafazanallah Hamdolsun Haydi haydindi hayhay hayfa Hayıf Hayrola Heyhat hücum
I						
İ(10)	İmdat insaf	İskele abanda	İyilik güzellik İyilik sağlık	ilahi	İbne İyilik sağlık	İleri inşallah
J						
K(20)	Kafi Kardeş Kardeşlik Kız Köpekoğlu Köpekoğlukö pek Köpoğlu Köpoğluköpe k Kuçu kuçu Kurban	kamera	keşki	Keşke	köftedor	Kahrolsun Kapiş Keka Kerhaneci Köpek soyu Kuruyasıca
L(6)	Lala Lebbeyk	lava			Lahavle lanet	Laf
M(10)	Manyak Marş marş Mayna Minnoş Monşer	marş			Mübarek Müjde Müthiş	Merhaba
N(6)	Nine			Ne Nereden nereye	ninni	Nerede Neyse
O(9)	O oğul oha oy		Oldu orsa	Of Oh Olamaz		
Ö(3)				Öf	ölüm	öyle
P(8)	Pisi pisi			Pehpeh puh	Pas Paydos	pezevenk

					Pes Puşt
R(1)	Rahat				
S(2)	Sancak alabanda				Selamünaley küm
Ş(1)			Şinanay		
T(4)	Teyze tüh				Tamam Tünaydın
U(1)	Ufaklık				
Ü(1)	Üstat				
V(10)	Vira viya	Vallaha Vallahi tallahi	vay	velet	Vah Vah vah Vallahi Vallahi billahi
Y(12)	Ya Yahu Yeğen Yenge	Yaşasın Yo yuha	Yazık yuh	yahu Yazık Yazık günah yısa	Yeter yo
Z(2)				Zıkkımın kökü	zor

Tabloda yer alan bazı ünlemler sözlükteki anlamlarından hareketle birden fazla kategoride yer almıştır. Örneğin “e” ünlemi 3 ayrı kategoride yer almıştır:

Şekil 1: Örnek Gösterim

<u>Seslenme Sözü</u>	<u>Duygu Ünlemleri</u>	<u>Bazı Anlamları Karşılama İçin Kullanılan Ünlemler</u>
Ardından gelecek söz ve davranışları öğrenmek amacıyla soru kavramı taşıyan, bir beklenti içeren bir seslenme sözü.	Soru vurgusuyla şaşma merak anlatan bir söz.	Öyle ise, öyle olunca, mademki, öyle anlamlarında bir söz.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1/+ düzeylerindeki ders kitapları, çalışma kitapları ve dinleme metinleri her bir dil düzeyinde ayrı ayrı olmak üzere incelenmiş ve ünlemler tespit edilmiştir. Çalışma materyallerinden elde edilen ünlemler listelenmiş; daha sonra seslenme ünlemleri, komut ünlemleri, kullanıldığında bir söze karşılık gelen ünlemler, duygu ünlemleri, kendi başına bir söz olarak kullanılan ünlemler, bazı anlamları karşılamak üzere kullanılan ünlemler başlıklarından uygun olanların altına yerleştirilmiştir. Tablo oluşturma sırasında ünite düzeyinde her bir ünlemin kaç kere geçtiği yay araç içerisinde belirtilmiştir.

Ünlemlerden bazılarının birden fazla kategoriye girebildiği durumlarda bağlama bakılmış, bağlamda hangi alt başlığa uygunsa o başlık altında gösterilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliği için ünlemlerin belirlenmesi ve tasnifi araştırmacılar tarafından ayrı ayrı değerlendirilmiş, elde edilen listeler karşılaştırılarak bulgular şekillendirilmiştir. Farklılık gösteren durumlarda iki ayrı Türkçe eğitimi alan uzmanının görüşüne başvurulmuş mutabakat sağlanmıştır.

Karasar (2012), geçerlik türlerinden olan içerik geçerliğini saptanmasının uzman görüşü ile mümkün olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmada geçerliği sağlamak adına iki alan uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Çalışma alan uzmanlarının görüşlerine göre şekillendirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2008), güvenirlilik konusunda veri toplama ve analiz yöntemleri ile ilgili ayrıntılı açıklamaların

yapılmasının önemli olduğundan bahsetmiştir. Bu sebeple bu çalışmada güvenilirliği arttırmak için bulgular ayrıntılı bir şekilde çeşitli gruplara ayrılarak tablolar hâlinde sunulmuştur.

BULGULAR

İstanbul Yabancılar Türkçe A1 seviyesindeki ders kitabında yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 2: İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti A1 Ders Kitabı’nda Kullanılan Ünlemler

Türkçe Öğretim Seti	ÜNLEMLER					
	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılık İçin Kullanılan Ünlemler
İstanbul Yabancılar Türkçe A1 Ders Kitabı	Ünite 1		İyilik Sağlık (1)			Merhaba (17) Günaydın (6) Eh (1)
	Ünite 2					Merhaba (4)
	Ünite 3					Merhaba (3) İnşallah (1)
	Ünite 4					
	Ünite 5					Haydi (1)
	Ünite 6					Merhaba (3)
Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	0	0	1	0	1	4
Genel Toplam			37			

Tablo 2’de görüldüğü üzere İstanbul Yabancılar Türkçe A1 Ders Kitabı’nda toplam 37 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 1’de toplam 25 ünlem bulunmaktadır. Bu ünlemlerden 24’ü “Bazı Anlamları Karşılık İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *merhaba* (17), *günaydın* (6) ve *eh* (1) ünlemidir. Diğer 1 ünlem de “Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler” kategorisinde yer alan *iyilik sağlık* ünlemidir. Ünite 2’de toplam 4 ünlem kullanılmaktadır. Bu ünlemlerin tamamı “Bazı Anlamları Karşılık İçin Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 3’te toplam 4 ünlem kullanılmaktadır. Bu ünlemlerin tamamı “Bazı Anlamları Karşılık İçin Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *merhaba* (3) ve *inşallah* (1) ünlemidir. Ünite 5’te 1 ünlem kullanılmaktadır. Bu ünlem de “Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *haydi* ünlemidir. Ünite 6’da 3 ünlem kullanılmaktadır. Bu 3 ünlem “Bazı Anlamları Karşılık İçin Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *merhaba* ünlemidir.

Ünite 4’te ünlem kullanılmamıştır. İstanbul Yabancılar Türkçe A1 Ders Kitabı’nda kullanılan 25 ünlemden sadece 6 tanesi birbirinden farklıdır. En çok tekrar eden ünlem *merhaba* ünlemidir.

Ünlemler ünitelere eşit bir şekilde dağılmamıştır. 3 ünlem kategorisinden örnekler kullanılmış, diğer 3 kategoriden herhangi bir ünlem kullanılmamıştır.

İstanbul Yabancılara Türkçe A1 seviyesindeki çalışma kitabında yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 3: İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretim Seti A1 Çalışma Kitabı’nda Kullanılan Ünlemler

Türkçe Öğretim Seti	ÜNLEMLER					
	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler
İstanbul Yabancılara Türkçe A1 Çalışma Kitabı	Ünite 1					Merhaba (13)
	Ünite 2					Merhaba (2) Günaydın (3) Efendim (1)
	Ünite 3	Alo (1)				Merhaba (2) Efendim (2)
	Ünite 4					
	Ünite 5					Merhaba (1)
	Ünite 6					Merhaba (1)
Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	1	0	0	0	0	3
Genel Toplam					26	

Tablo 3’te görüldüğü üzere İstanbul Yabancılara Türkçe A1 Çalışma Kitabı’nda toplam 26 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 1’de toplam 13 ünlem bulunmaktadır. Bu ünlemler “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 2’de toplam 6 ünlem kullanılmaktadır. Bu ünlemler “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *günaydın* (3), *merhaba* (2) ve *efendim* (1) ünlemidir. Ünite 3’te toplam 5 ünlem kullanılmaktadır. Bu ünlemlerin 4’ü “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *merhaba* (2) ve *efendim* (2) ünlemleridir. 1 ünlem de “Seslenme Ünlemleri” başlığında yer alan *alo* ünlemidir. Ünite 5’te kullanılan 1 ünlem “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 6’da kullanılan 1 ünlem “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *merhaba* ünlemidir.

Ünite 4’te ünlem kullanılmamıştır. İstanbul Yabancılara Türkçe A1 Çalışma Kitabı’nda kullanılan 26 ünlemden sadece 4 tanesi birbirinden farklıdır. En çok tekrar eden ünlem *merhaba* ünlemidir. Ünlemler ünitelere eşit bir şekilde dağılmamıştır. 2 kategoriden ünlemler kullanılmıştır. Diğer 4 kategoriden ünlemler kullanılmamıştır.

İstanbul Yabancılar Türkçe A1 seviyesindeki dinleme metinlerinde yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir:

Tablo 4: İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti A1 Dinleme Metinlerinde Kullanılan Ünlemler

ÜNLEMLER							
Türkçe Öğretim Seti	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler	
İstanbul Yabancılar Türkçe A1 Dinleme Metinleri	Ünite 1					Merhaba (2) Günaydın (1)	
	Ünite 2					Merhaba (1)	
	Ünite 3			A (1)		Merhaba (5) Günaydın (2) Efendim (1)	
	Ünite 4					Merhaba (2)	
	Ünite 5	Alo (1) E (1) O (1)					
	Ünite 6					Merhaba (3)	
Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	3	0	0	1	0	3	
Genel Toplam	7			21			

Tablo 4'te görüldüğü üzere İstanbul Yabancılar Türkçe A1 Dinleme metinlerinde toplam 21 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 1'de kullanılan 3 ünlem "Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler" kategorisinde yer alan *merhaba* (2) ve *günaydın* (1) ünlemleridir. Ünite 2'de kullanılan 1 ünlem "Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 3'te 9 ünlem kullanılmaktadır. Bu ünlemlerin 8'i "Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer alan *merhaba* (5), *günaydın* (2) ve *efendim* (1) ünlemleridir. 1 ünlem de "Duygu Ünlemleri" başlığında yer alan *a* ünlemidir. Ünite 4'te 2 kullanılan 2 ünlem "Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 5'te kullanılan 3 ünlem "Seslenme Ünlemleri" kategorisinde yer alan *alo* (1), *e* (1) ve *o* (1) ünlemleridir. Ünite 6'da kullanılan 3 ünlem "Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer alan *merhaba* ünlemidir.

İstanbul Yabancılar Türkçe A1 seviyesindeki dinleme metinlerinde kullanılan 21 ünlemden sadece 7 tanesi birbirinden farklıdır. En çok tekrar eden ünlem *merhaba* ünlemidir. Ünlemler ünitelere eşit bir şekilde dağılmamıştır. 3 kategoriden ünlemler kullanılmıştır. Diğer 3 kategoriden ünlemler kullanılmamıştır.

İstanbul Yabancılar Türkçe A2 seviyesindeki ders kitabında yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 5: İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretim Seti A2 Ders Kitabı'nda Kullanılan Ünlemler

Türkçe Öğretim Seti	ÜNLEMLER					
	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler
İstanbul Yabancılara Türkçe A2 Ders Kitabı	Ünite 1		Harika (1)		Haydi (6)	Efendim (1)
	Ünite 2					Günaydın (1)
	Ünite 3	Alo (1)		A (1)		Merhaba (2) Efendim (2)
	Ünite 4			Yaşasın (1)	Ah (1)	Merhaba (1)
	Ünite 5	Alo (1)		Yaşasın (1)	Eyvah (1)	Merhaba (1)
	Ünite 6	Alo (1)				Efendim (3)
Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	1	0	2	3	1	3
Genel Toplam				26		

Tablo 5'te görüldüğü üzere İstanbul Yabancılara Türkçe A2 Ders Kitabı'nda 26 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 1'de toplam 8 ünlem bulunmaktadır. Bu ünlemlerin 6'sı "Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler" başlığında yer alan *haydi* ünlemidir. 1'i "Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler" kategorisinde yer alan *efendim* ünlemi ve kalan 1 ünlem de "Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler" başlığında yer alan *harika* ünlemidir. Ünite 2'de kullanılan 1 ünlem "Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer alan *günaydın* ünlemidir. Ünite 3'te 6 ünlem kullanılmaktadır. Bu ünlemlerin 4'ü "Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer alan *merhaba* (2) ve *efendim* (2) ünlemleridir. 1'i "Duygu Ünlemleri" başlığında yer alan *a* ünlemidir. Kalan 1 ünlem de "Seslenme Ünlemleri" başlığında yer alan *alo* ünlemidir. Ünite 4'te 3 ünlem kullanılmaktadır ve tamamı farklı kategorilerde yer almaktadır. İlki *yaşasın* ünlemidir ve "Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler" başlığında yer almaktadır. İkincisi *ah* ünlemidir ve "Duygu Ünlemleri" başlığında yer almaktadır. Üçüncüsü *merhaba* ünlemidir ve "Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer almaktadır. Ünite 5'te 4 ünlem kullanılmaktadır ve tamamı farklı başlıklarda yer almaktadır. İlki "Seslenme Ünlemleri" kategorisinde yer alan *alo* ünlemidir. İkincisi "Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler" başlığında yer alan *yaşasın* ünlemidir. Üçüncüsü "Duygu Ünlemleri" başlığında yer alan *eyvah* ünlemidir ve dördüncüsü de "Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 6'da 4 ünlem bulunmaktadır. 3'ü "Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer alan *efendim* ünlemidir. 1'i "Seslenme Ünlemleri" kategorisinde yer alan *alo* ünlemidir.

İstanbul Yabancılara Türkçe A2 Ders Kitabı'nda kullanılan 26 ünlemden 10 tanesi birbirinden farklıdır. En çok tekrar eden ünlem *merhaba* ünlemi ile *haydi* ünlemidir. Sadece 1 kategoriden ünlem kullanılmamıştır.

İstanbul Yabancılara Türkçe A2 seviyesindeki çalışma kitabında yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 6: İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti A2 Çalışma Kitabı'nda Kullanılan Ünlemler

Türkçe Öğretim Seti	ÜNLEMLER					
	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler
İstanbul Yabancılar Türkçe A2 Çalışma Kitabı	Ünite 1	Alo (1)	Harika (1)		Haydi (1)	Efendim (1)
	Ünite 2					
	Ünite 3	Teyze (4) O (1)		Aman (1) A (1) E (1)		
	Ünite 4			Eyvah (1)	Hey (1)	
	Ünite 5					
	Ünite 6	Dede (3) Ya (1) Teyze (1)		Amanın (1) Ay (1) A (1) Vay (1)	Eh (1)	
Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	6	0	1	7	3	1
Genel Toplam					24	

Tablo 6'da görüldüğü üzere İstanbul Yabancılar Türkçe A2 Çalışma Kitabı'nda toplam 24 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 1'de 4 ünlem bulunmaktadır. Tamamı farklı kategorilerde yer almaktadır. İlki *harika* ünlemidir ve "Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler" başlığında yer almaktadır. İkincisi *alo* ünlemidir ve "Seslenme Ünlemleri" başlığında yer almaktadır. Üçüncüsü *efendim* ünlemidir ve "Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer almaktadır. Kullanılan dördüncüsü de "Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler" başlığında yer alan *haydi* ünlemidir. Ünite 3'te 8 ünlem bulunmaktadır. Bu ünlemlerin 5 tanesi "Seslenme Ünlemleri" başlığında yer alan *teyze* (4) ve *o* (1) ünlemleridir. Diğer 3 ünlem de "Duygu Ünlemleri" başlığında yer alan *aman*, *a* ve *e* ünlemleridir. Ünite 4'te 2 ünlem bulunmaktadır. 1'i *hey* ünlemidir ve "Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler" başlığında yer almaktadır. Diğer 1 ünlem *eyvah* ünlemidir ve "Duygu Ünlemleri" başlığında yer almaktadır. Ünite 6'da 10 ünlem bulunmaktadır. 5 tanesi "Seslenme Ünlemleri" kategorisinde yer alan *dede* (3), *ya* (1) ve *teyze* (1) ünlemleridir. Diğer 4 ünlem "Duygu Ünlemleri" başlığında yer alan *amanın* (1), *ay* (1), *a* (1) ve *vay* (1) ünlemleridir. Geriye kalan 1 ünlem de "Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler" kategorisinde yer alan *eh* ünlemidir.

Ünite 2'de ve ünite 5'te ünlem kullanılmamıştır. İstanbul Yabancılar Türkçe A2 Çalışma Kitabı'nda kullanılan 24 ünlemden 17 tanesi birbirinden farklıdır. 5 kategoriden ünlemler kullanılmıştır. "Komut Ünlemleri" kategorisinden herhangi bir ünlem kullanılmamıştır.

İstanbul Yabancılar Türkçe A2 seviyesindeki dinleme metinlerinde yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 7: İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretim Seti A2 Dinleme Metinlerinde kullanılan Ünlemler

Türkçe Öğretim Seti	ÜNLEMLER					
	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler
İstanbul Yabancılara Türkçe A2 Dinleme Metinleri	Ünite 1	Alo (1)	Harika (2)	A (1)	Haydi (2)	Efendim (1) Merhaba (1) İnşallah (1)
	Ünite 2					Merhaba (1)
	Ünite 3					
	Ünite 4					Merhaba (1) İnşallah (1)
	Ünite 5	Delikanlı (1) Amca (1) Evlat (2)				Merhaba (2)
	Ünite 6	Alo (1) Ya (1)			A (1)	Efendim (1)
Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	5	0	1	1	1	3
Genel Toplam					22	

Tablo 7’de görüldüğü üzere İstanbul Yabancılara Türkçe A2 dinleme metinlerinde toplam 22 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 1’de toplam 9 ünlem bulunmaktadır. Bu 9 ünlem 5 ayrı kategoride yer almaktadır. Ünlemlerin 3’ü “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *efendim* (1) *merhaba* (1) *inşallah* (1) ünlemidir. İnşallah ünlemi genel Türkçede dua ve bedduaların anlamını pekiştirmek için birlikte kullanılan kalıp sözlerdendir (bkz. Bulut, 2012; Bulut, 2013). 2 ünlem “Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *haydi* ünlemidir. 1 ünlem “Duygu Ünlemleri” kategorisinde yer alan *a* ünlemidir. 2 ünlem “Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler” başlığında yer alan *harika* ünlemidir. Geriye kalan 1 ünlem de “Seslenme Ünlemi” başlığında yer alan *alo* ünlemidir. Ünite 2’de kullanılan 1 ünlem “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 4’te bulunan 2 ünlem “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *merhaba* (1) ve *inşallah* (1) ünlemidir. Ünite 5’te 6 ünlem bulunmaktadır. 4’ü “Seslenme Ünlemleri” başlığında yer alan *delikanlı* (1), *amca* (1) ve *teyze* (2) ünlemleridir. Diğer 2 ünlem “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 6’da 4 ünlem bulunmaktadır. 2’si “Seslenme Ünlemleri” kategorisinde yer alan *alo* (1), *ya* (1) ünlemidir. 1’i “Duygu Ünlemleri” başlığında yer alan *a* ünlemidir. Geriye kalan 1 ünlem de “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” başlığında yer alan *efendim* ünlemidir.

İstanbul Yabancılara Türkçe A2 dinleme metinlerinde kullanılan 22 ünlemden 11 tanesi birbirinden farklıdır. 5 kategoriden ünlemler kullanılmıştır. “Komut Ünlemleri” kategorisinden herhangi bir ünlem kullanılmamıştır.

İstanbul Yabancılara Türkçe B1 seviyesindeki ders kitabında yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 8’de gösterilmiştir:

Tablo 8: İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı'nda Kullanılan Ünlemler

ÜNLEMLER						
Türkçe Öğretim Seti	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler
İstanbul Yabancılar Türkçe B1 Ders Kitabı	Ünite 1					Merhaba (2)
	Ünite 2			E (1) Of (1) Oh (1)		
	Ünite 3					
	Ünite 4					
	Ünite 5				Keşke (43)	Merhaba (1)
	Ünite 6					
Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	0	0	0	4	0	1
Genel Toplam					49	

Tablo 8'de görüldüğü üzere İstanbul Yabancılar Türkçe B1 ders kitabında toplam 49 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 1'de kullanılan 2 ünlem "Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 2'de 3 ünlem bulunmaktadır. Bu ünlemler "Duygu Ünlemleri" başlığında yer alan *e*, *of* ve *oh* ünlemidir. Ünite 5'te 44 ünlem kullanılmaktadır. 43 tanesi "Duygu Ünlemleri" başlığında yer alan *keşke* ünlemidir. Diğer 1 ünlem *merhaba* ünlemidir ve "Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer almaktadır.

Ünite 3'te, ünite 4'te ve ünite 6'da ünlem kullanılmamıştır. İstanbul Yabancılar Türkçe B1 Ders Kitabı'nda kullanılan 49 ünlemden sadece 5 tanesi birbirinden farklıdır. 2 kategoriden ünlemler kullanılmıştır. Diğer 4 kategoriden ünlemler kullanılmamıştır.

İstanbul Yabancılar Türkçe B1 seviyesindeki çalışma kitabında yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 8'de gösterilmiştir:

Tablo 9: İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti B1 Çalışma Kitabı'nda Kullanılan Ünlemler

ÜNLEMLER						
Türkçe Öğretim Seti	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler
İstanbul Yabancılar Türkçe B1 Çalışma Kitabı	Ünite 1					Merhaba (1)
	Ünite 2					
	Ünite 3					Dikkat (1)
	Ünite 4					

Tablo 9 (devamı): İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretim Seti B1 Çalışma Kitabı'nda Kullanılan Ünlemler

Ünite 5				Keşke (11)	Ah (1)	Aman (1)	Yahu (1)	Hah (1)	Of (1)
Ünite 6	Teyze (4)	Amca (3)	Ağabey (2)						
Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	3	0	0	5	1	2			
Genel Toplam									27

Tablo 9'da görüldüğü üzere İstanbul Yabancılara Türkçe B1 Çalışma Kitabı'nda toplam 27 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 1'de kullanılan tek ünlem "Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 3'te kullanılan 1 ünlem "Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler" başlığında yer alan *dikkat* ünlemidir. Ünite 5'te 16 ünlem kullanılmaktadır. Bu ünlemlerden 15'i "Duygu Ünlemleri" başlığında yer alan *keşke* (11), *ah* (1), *aman* (1), *hah* (1) ve *of* (1) ünlemleridir. Kalan 1 ünlem de "Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler" kategorisine yer alan *yahu* ünlemidir. Ünite 5'te 6 ünlem bulunmaktadır. 4'ü "Seslenme Ünlemleri" başlığında yer alan *delikanlı* (1), *amca* (1) ve *teyze* (2) ünlemleridir. Kalan 2 ünlem de "Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler" kategorisinde yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 6'da 9 ünlem bulunmaktadır. 9 ünlem "Seslenme Ünlemleri" kategorisinde yer alan *teyze* (4), *amca* (3) ve *ağabey* (2) ünlemleridir.

İstanbul Yabancılara Türkçe B1 Çalışma Kitabı'nda kullanılan 27 ünlemden 11 tanesi birbirinden farklıdır. 4 kategoriden ünlemler kullanılmıştır. Diğer 2 kategoriden ünlemlere yer verilmemiştir.

İstanbul Yabancılara Türkçe B1 seviyesindeki dinleme metinlerinde yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 9'da gösterilmiştir:

Tablo 10: İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretim Seti B1 Dinleme Metinlerinde Kullanılan Ünlemler

Türkçe Öğretim Seti	ÜNLEMLER					
	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler
Ünite 1				Ah (1)		
Ünite 2					Haydi (1)	Merhaba (1)
Ünite 3						
Ünite 4	Abla (1)	Teyze (1)		Aferin (1)		
Ünite 5			Hadi (1)	Keşke (4)		
Ünite 6						Merhaba (1)

Tablo 10 (devamı): İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti B1 Dinleme Metinlerinde Kullanılan Ünlemler

Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	2	0	1	3	1	1
Genel Toplam	12					

Tablo 10’da görüldüğü üzere İstanbul Yabancılar Türkçe B1 dinleme metinlerinde toplam 12 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 1’de kullanılan tek ünlem “Duygu Ünlemleri” başlığında yer alan *ah* ünlemidir. Ünite 2’de 2 ünlem bulunmaktadır. 1’i “Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *haydi* ünlemi, 1’i “Bazı Anlamaları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 4’te 3 ünlem kullanılmaktadır. Bu ünlemlerden 2’si “Seslenme Ünlemleri” başlığında yer alan *abla* ve *teyze* ünlemleridir. Diğer 1 ünlem de “Duygu Ünlemleri” kategorisinde yer alan *aferin* ünlemidir. Ünite 5’te 5 ünlem kullanılmaktadır. 4’ü “Duygu Ünlemleri” başlığında yer alan *keşke* ünlemidir. 1’i de “Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler” kategorisinde yer alan *haydi* ünlemidir. Ünite 6’da kullanılan 1 ünlem “Bazı Anlamaları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *merhaba* ünlemidir.

İstanbul Yabancılar Türkçe B1 dinleme metinlerinde kullanılan 12 ünlemden 8 tanesi birbirinden farklıdır. 5 kategoriden ünlemler kullanılmıştır. “Komut Ünlemleri” kategorisinden ünlemlere yer verilmemiştir.

İstanbul Yabancılar Türkçe B2 seviyesindeki ders kitabında yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 10’da gösterilmiştir:

Tablo 11: İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti B2 Ders Kitabı’nda Kullanılan Ünlemler

Türkçe Öğretim Seti	ÜNLEMLER					
	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamaları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler
Ünite 1						
Ünite 2				Ah (1)		Efendim (1) Merhaba (1)
Ünite 3						
Ünite 4	Teyze (1)				Haydi (1)	Dikkat (1)
Ünite 5					Haydi (2)	
Ünite 6	Ağabey (1) Çabuk (1) O (1)		Vallaha (1)	A (1) Ah (1) Allah (1) Aman (1) E (1) Ha (1) Of (1)		
Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	4	0	1	7	1	3
Genel Toplam	19					

Tablo 11’de görüldüğü üzere İstanbul Yabancılar Türkçe B2 Ders Kitabı’nda toplam 19 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 2’de 3 ünlem bulunmaktadır. 1’i “Duygu Ünlemleri” başlığında yer alan *ah* ünlemidir. 2’si de “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *efendim* ve *merhaba* ünlemidir. Ünite 4’te 3 ünlem kullanılmaktadır. Bu ünlemlerden 1’i “Seslenme Ünlemleri” başlığında yer alan *teyze* ünlemleridir. 1’i “Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *haydi* ünlemidir. 3 ünlem de “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *dikkat* ünlemidir. Ünite 5’te 2 ünlem bulunmaktadır. Bu iki ünlem “Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *haydi* ünlemidir. Ünite 6’da 11 ünlem kullanılmıştır. 3’ü “Seslenme Ünlemleri” başlığında yer alan *ağabey*, *çabuk* ve *o* ünlemleridir. 1’i “Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler” kategorisinde yer alan *vallaha* ünlemidir. 7’si de “Duygu Ünlemleri” başlığında yer alan *a*, *ah*, *allah allah*, *aman*, *e*, *ha* ve *of* ünlemleridir.

Ünite 1 ve ünite 3’te ünlem kullanılmamıştır. İstanbul Yabancılar Türkçe B2 Ders Kitabı’nda kullanılan 19 ünlemden 16 tanesi birbirinden farklıdır. 5 kategoriden ünlemler kullanılmıştır. “Komut Ünlemleri” kategorisinden herhangi bir ünleme yer verilmemiştir.

İstanbul Yabancılar Türkçe B2 seviyesindeki çalışma kitabında yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 11’de gösterilmiştir:

Tablo 12: İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti B2 Çalışma Kitabı’nda Kullanılan Ünlemler

Türkçe Öğretim Seti	ÜNLEMLER					
	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler
Ünite 1						
Ünite 2						
İstanbul Yabancılar Türkçe B2 Çalışma Kitabı						
Ünite 3						
Ünite 4						Merhaba (1)
Ünite 5	Alo (1)					Merhaba (2)
Ünite 6					Efendim (3)	
Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	1	0	0	0	1	1
Genel Toplam					7	

Tablo 12’de görüldüğü üzere İstanbul Yabancılar Türkçe B2 Çalışma Kitabı’nda toplam 7 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 4’te bir ünlem bulunmaktadır. Bu ünlem “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 5’te 2 ünlem kullanılmaktadır. 1’i “Seslenme Ünlemleri” başlığında yer alan *alo* ünlemidir. Diğeri de “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisindeki *merhaba* ünlemidir. Ünite 6’da kullanılan 3 ünlem de “Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *efendim* ünlemidir.

Ünite 1’de, ünite 2’de ve ünite 3’te ünlem kullanılmamıştır. İstanbul Yabancılar Türkçe B2 Çalışma Kitabı’nda kullanılan 7 ünlemden 3 tanesi birbirinden farklıdır. 3 kategoriden ünlemler kullanılmıştır. Diğeri 3 kategoriden ünlemler kullanılmamıştır.

İstanbul Yabancılar Türkçe B2 seviyesindeki dinleme metinlerinde kitabında yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 12’de gösterilmiştir:

Tablo 13: İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti B2 Dinleme Metinlerinde Kullanılan Ünlemler

Türkçe Öğretim Seti	ÜNLEMLER					
	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler
Ünite 1						
Ünite 2	Evlat (1) Oğul (1) Teyze (2)					Merhaba (7)
Ünite 3				Of (2) Eyvah (1)	Efendim (1)	
Ünite 4						Merhaba (5)
Ünite 5			Hadi (1)			
Ünite 6	Ağabey (3)		Harika (1)	A (1) Allah (1) Hay (1)	Efendim (1) Köftehor (1)	Yeter (3)
Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	4	0	2	5	2	2
Genel Toplam						33

Tablo 13’te görüldüğü üzere İstanbul Yabancılar Türkçe B2 dinleme metinlerinde toplam 33 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 2’de 11 ünlem bulunmaktadır. 4’ü “Seslenme Ünlemleri” başlığında yer alan *teyze* (2), *evlat* (1) ve *oğul* (1) ünlemidir. Kalan 7 ünlem “Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 3’te 4 ünlem kullanılmıştır. 3’ü “Duygu Ünlemleri” kategorisinde yer alan *of* (2) ve *eyvah* (1) ünlemidir. Diğer 1 ünlem de “Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *efendim* ünlemidir. Ünite 4’te kullanılan 5 ünlem “Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 5’te kullanılan 1 ünlem “Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler” kategorisinde yer alan *hadi* ünlemidir. Ünite 6’da 12 ünlem kullanılmıştır. 3’ü “Seslenme Ünlemleri” başlığında yer alan *ağabey* ünlemidir. 3’ü “Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *yeter* ünlemidir. 2’si “Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *efendim* ve *köftehor* ünlemleridir. 3’ü “Duygu Ünlemleri” başlığında yer alan *a*, *allah* ve *hay* ünlemidir. 1 ünlem de “Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler” kategorisinde yer alan *harika* ünlemidir.

Ünite 1’de ünlem kullanılmamıştır. İstanbul Yabancılar Türkçe B2 dinleme metinlerinde kullanılan 33 ünlemden 15 tanesi birbirinden farklıdır. 5 kategoriden ünlemler kullanılmıştır. “Komut Ünlemleri” kategorisinden ünlemlere yer verilmemiştir.

İstanbul Yabancılar Türkçe C1/+ seviyesindeki ders kitabında yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 13’te gösterilmiştir:

Tablo 14: İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretim Seti C1/+ Ders Kitabı'nda Kullanılan Ünlemler

ÜNLEMLER						
Türkçe Öğretim Seti	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler
İstanbul Yabancılara Türkçe C1/+ Ders Kitabı	Ünite 1	Teyze (2)		Ah (1) Eyvah (1) Ha (1) Keşke (1)		
	Ünite 2			Ah (5) Allah (1) Keşke (2)		
	Ünite 3			Ah (1) Olamaz (1)		
	Ünite 4	Amca (1) Bacı (1) Birader (1) Evlat (1) Kız (1) Oğul (1) Teyze (1)			Ah (3)	
	Ünite 5	Bacı (1) Ey (1) O (1) Üstat (1) Yahu (1)		A (2) Ah (1)	Elveda (2) Haydi (1)	Hayrola (1) Merhaba (1)
	Ünite 6					
	Ünite 7					
	Ünite 8					
	Ünite 9				Ah (1)	
	Ünite 10				Aman (2)	Dikkat (1)
	Ünite 11	O (1)				
	Ünite 12			Hadi (1)	A (6) E (1) Of (2)	
Sayısı	11	0	1	11	2	3
Genel Toplam					54	

Tablo 14’te görüldüğü üzere İstanbul Yabancılar Türkçe C1/+ Ders Kitabı’nda, diğer seviyelerdeki ders kitaplarından farklı olarak 12 ünite vardır ve toplamda 54 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 1’de 6 ünlem bulunmaktadır. 2’si “Seslenme Ünlemleri” başlığında yer alan *teyze* ünlemidir. 4’ü “Duygu Ünlemleri” başlığında yer alan *ah*, *eyvah*, *ha*, *keşke* ünlemleridir. Ünite 2’de 8 ünlem kullanılmıştır. Bu ünlemler “Duygu Ünlemleri” kategorisinde yer alan *ah* (5), *allah allah* (1) ve *keşke* (2) ünlemleridir. Ünite 3’te kullanılan 2 ünlem “Duygu Ünlemleri” kategorisinde yer alan *ah* ve *olamaz* ünlemleridir. Ünite 4’te 10 ünlem kullanılmaktadır. Bu ünlemlerden 7’si “Seslenme Ünlemleri” başlığında yer alan *amca* (1), *bacı* (1), *birader* (1), *evlat* (1), *kız* (1), *oğul* (1) ve *teyze* (1) ünlemleridir. 3 ünlem de “Duygu Ünlemleri” kategorisinde yer alan *ah* ünlemidir. Ünite 5’te 13 ünlem kullanılmaktadır. Bu ünlemlerden 5’i “Seslenme ünlemleri” başlığında yer alan *bacı* (1), *ey* (1), *o* (1), *üstat* (1) ve *yahu* (1) ünlemleridir. 3’ü “Duygu Ünlemleri” kategorisinde yer alan *a* (2) ve *ah* (1) ünlemleridir. Diğer 3 ‘ü “Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *elveda* (2) ve *haydi* (1) ünlemleridir. Kalan 2 ünlem de “Bazı Anlamları Karşılık İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *hayrola* (1) ve *merhaba* (1) ünlemleridir. Ünite 9’da kullanılan 1 ünlem “Duygu Ünlemleri” kategorisinde yer alan *ah* ünlemidir. Ünite 10’da 3 ünlem kullanılmıştır. 2’si “Duygu Ünlemleri” kategorisinde yer alan *aman* ünlemidir. 1’i “Bazı Anlamları Karşılık İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisindeki *dikkat* ünlemidir. Ünite 11’de kullanılan 1 ünlem “Seslenme Ünlemleri” kategorisinde yer alan *o* ünlemidir. Ünite 12’de 10 ünlem kullanılmıştır. 9’u “Duygu Ünlemleri” kategorisinde yer alan *a* (6), *e* (1) ve *of* (2) ünlemidir. 1 ünlem de “Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler” kategorisinde yer alan *hadı* ünlemidir.

Ünite 6’da, ünite 7’de ve ünite 8’de ünlem kullanılmamıştır. İstanbul Yabancılar Türkçe C1/+ Ders Kitabı’nda kullanılan 54 ünlemden 28 tanesi birbirinden farklıdır. 5 kategoriden ünlemler kullanılmıştır. “Komut Ünlemleri” kategorisinden ünlemlere yer verilmemiştir.

İstanbul Yabancılar Türkçe C1/+ seviyesindeki çalışma kitabında yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 14’te gösterilmiştir:

Tablo 15: İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti C1/+ Çalışma Kitabı’nda Kullanılan Ünlemler

ÜNLEMLER						
Türkçe Öğretim Seti	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılık İçin Kullanılan Ünlemler
İstanbul Yabancılar Türkçe C1/+ Çalışma Kitabı	Ünite 1	Be (1) Delikanlı (6) İmdat (1)		A (1) Aman (1)	Haydi (1) Yahu (1)	
	Ünite 2	Ey (2)		Ah (1) Keşke (6)	Elveda (2)	
	Ünite 3	Amca (5) Yenge (5)		A (1) Aferin (1) Aman (1) E (1) Of (1)	Efendim (1) Hey (2)	İnşallah (1)
	Ünite 4			Keşke (1)		
	Ünite 5			Ah (1)	Yahu (1)	Merhaba (1)
	Ünite 6					

Tablo 15 (devamı): İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretim Seti C1/+ Çalışma Kitabı'nda Kullanılan Ünlemler

Ünite						
7						
8						
9	Ağabey (2) Be (1)			Ay (1)	Haydi (1)	
10	Efendi (1)				Haydi (1)	
11						
12	Ağabey (1)					
Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	8	0	0	8	6	2
Genel Toplam	54					

Tablo 15'te görüldüğü üzere İstanbul Yabancılara Türkçe C1/+ Çalışma Kitabı'nda, diğer seviyelerdeki çalışma kitaplarından farklı olarak 12 ünite vardır ve toplamda 54 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 1'de 12 ünlem bulunmaktadır. 8'i "Seslenme Ünlemleri" başlığında yer alan *be* (1), *delikanlı* (6) ve *imdat* (1) ünlemidir. 2'si "Duygu Ünlemleri" başlığında yer alan *a* ve *aman* ünlemleridir. 2 ünlem de "Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler" kategorisinde yer alan *haydi* ve *yahu* ünlemleridir. Ünite 2'de 11 ünlem kullanılmıştır. 7'si "Duygu Ünlemleri" kategorisinde yer alan *keşke* (6) ve *ah* (1) ünlemleridir. 2'si "Seslenme ünlemleri" başlığında yer alan *ey* ünlemidir. Diğer 2 ünlem de "Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler" kategorisinde yer alan *elveda* ünlemidir. Ünite 3'te 19 ünlem kullanılmıştır. 10 ünlem "Seslenme Ünlemleri" kategorisinde yer alan *amca* (5) ve *yenge* (5) ünlemleridir. 5 ünlem "Duygu Ünlemleri" kategorisinde yer alan *a* (1), *aferin* (1), *aman* (1), *e*(1) ve *of* (1) ünlemleridir. 3 ünlem "Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler" kategorisinde yer alan *efendim* (1) ve *hey* (2) ünlemleridir. Kalan 1 ünlem de "Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler" kategorisinde yer alan *inşallah* ünlemidir. Ünite 4'te kullanılan 1 ünlem "Duygu Ünlemleri" kategorisinde yer alan *keşke* ünlemidir. Ünite 5'te 3 ünlem kullanılmaktadır. Bu ünlemlerden 1'i "Duygu ünlemleri" başlığında yer alan *ah* ünlemidir. 1'i "Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler" kategorisinde yer alan *Yahu* ünlemidir. Diğer 1 ünlem de "Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler" kategorisinde yer alan *merhaba* ünlemidir. Ünite 9'da 5 ünlem kullanılmıştır. 3'ü "Seslenme Ünlemleri" kategorisinde yer alan *ağabey* (2) ve *be* (1) ünlemidir. 1'i "Duygu ünlemleri" başlığında yer alan *ay* ünlemidir. 1'i de "Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler" kategorisinde yer alan *Haydi* ünlemidir. Ünite 10'da 2 ünlem kullanılmıştır. 1'i "Seslenme Ünlemleri" kategorisinde yer alan *efendi* ünlemidir. 1'i de "Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler" kategorisinde yer alan *Haydi* ünlemidir. Ünite 12'de kullanılan 1 ünlem "Seslenme Ünlemleri" kategorisinde yer alan *ağabey* ünlemidir.

Ünite 6'da, ünite 7'de, ünite 8'de ve ünite 11'de ünlem kullanılmamıştır. İstanbul Yabancılara Türkçe C1/+ Çalışma Kitabı'nda kullanılan 54 ünlemden 24'ü birbirinden farklıdır. 4 kategoriden ünlemler kullanılmıştır. "Komut Ünlemleri" ve "Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler" kategorisinden ünlemlere yer verilmemiştir.

İstanbul Yabancılara Türkçe C1/+ seviyesindeki dinleme metinlerinde yer alan toplam ve farklı ünlemler ve bu ünlemlerin hangi kategoride yer aldığına dair elde edilen bulgular Tablo 15'te gösterilmiştir:

Tablo 16: İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti C1/+ Dinleme Metinlerinde Kullanılan Ünlemler

Türkçe Öğretim Seti	ÜNLEMLER					
	Seslenme Ünlemleri	Komut Ünlemleri	Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler	Duygu Ünlemleri	Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler	Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler
İstanbul Yabancılar Türkçe C1/+ Dinleme Metinleri	Ünite 1					
	Ünite 2	Ey (1)				
	Ünite 3	Aptal (1)		Hadi (1)		
	Ünite 4					
	Ünite 5					
	Ünite 6					
	Ünite 7					
	Ünite 8			Hadi (1)		
	Ünite 9	Efendi (1)				
	Ünite 10				Oh (2)	Hey (2)
	Ünite 11					
	Ünite 12					
Kullanılan Farklı Ünlem Sayısı	3	0	1	1	1	0
Genel Toplam				9		

Tablo 16’da görüldüğü üzere İstanbul Yabancılar Türkçe C1/+ dinleme metinlerinde, diğer seviyelerdeki dinleme metinlerinden farklı olarak 12 ünite vardır ve toplamda 9 kez ünlem kullanılmıştır. Ünite 2’de kullanılan tek ünlem “Seslenme Ünlemleri” kategorisinde yer alan *ey* ünlemidir. Ünite 3’te 2 ünlem kullanılmıştır. 1’i “Seslenme Ünlemleri” kategorisinde yer alan *Aptal* ünlemidir. 1’i de “Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler” kategorisinde yer alan *hadi* ünlemidir. Ünite 8’de kullanılan 1 ünlem “Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler” kategorisinde yer alan *hadi* ünlemidir. Ünite 9’da kullanılan 1 ünlem “Seslenme Ünlemleri” kategorisinde yer alan *efendi* ünlemidir. Ünite 10’da 4 ünlem kullanılmıştır. 2’si “Duygu Ünlemleri” kategorisinde yer alan *oh* ünlemidir. 2’si de “Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer alan *hey* ünlemidir.

Ünite 1’de, ünite 4’te, ünite 5’te, ünite 6’da, ünite 7’de, ünite 11’de ve ünite 12’de ünlem kullanılmamıştır. Ünlem kullanılmayan ünite sayısı en fazla olan İstanbul Yabancılar Türkçe C1/+ dinleme metinleridir. İstanbul Yabancılar Türkçe C1/+ dinleme metinlerinde kullanılan 9 ünlemden 6’sı birbirinden farklıdır. 4 kategoriden ünlemler kullanılmıştır. “Komut Ünlemleri” ve “Bazı Anlamları Karşılıklı İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisinden ünlemlere yer verilmemiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmadan hareketle ulaşılan sonuçlar ve öneriler şu şekildedir:

1. Sette kullanılan toplam 61 ünlemden 24 tanesi “Seslenme Ünlemleri” kategorisinde yer almaktadır. Seslenme ünlemleri hitap etmede, herhangi bir konuşmaya başlamada, herhangi bir metne giriş yapmada kullanılan anahtar kelimelerdir. Bu sebeple İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti’nde en çok kullanılan ünlem kategorisi olması doğaldır. Bu 24 ünlemin sayısı bey, ufaklık, nine, dayı... gibi seslenme ünlemlerinin eklenmesiyle arttırılabilir. Alan (2021) bazen herhangi bir bilgiye başvurulmadan bir seslenme ünlemiyle de seslenen ile iletişim kurulabileceğini ifade etmektedir. Dolayısıyla Türkçe öğrenen yabancıları seslenme ünlemleri ile sıkça karşılaştırmak, özellikle günlük iletişim dilini etkin kullanmalarına katkı sağlayabilir.

2. Sette kullanılan toplam 61 ünlemden hiçbiri “Komut Ünlemleri” kategorisinde yer almamaktadır. Komut ünlemlerinin çoğu günlük hayatta sık kullanılmayan ünlemlerden oluşmaktadır. Bu sebeple ders kitaplarına, çalışma kitaplarına ve dinleme metinlerinde karşılaşmamız olası bir durumdur. Külebi (1990) komut grubu ünlemlerin özellikle askerlikte komut vermek için kullanılan arş, marş, marş marş, ileri gibi ünlemler ile yelkenleri açtırmak için söylenen fora gibi ifadeler olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla günlük iletişim dilinde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin karşısına sıklıkla çıkacak bir yapı değildir.

3. Sette kullanılan toplam 61 ünlemden 5 tanesi “Kullanıldığında Bir Söze Karşılık Gelen Ünlemler” kategorisinde yer almaktadır. Keşke sözüne karşılık gelen bari, sakın anlamında uyarma sözüne karşılık gelen yo gibi ünlemler dâhil edilebilir.

4. Sette kullanılan toplam 61 ünlemden 17 tanesi “Duygu Ünlemleri” kategorisinde yer almaktadır. Duyguları ifade etmede bir araç görevi gören ünlemler özellikle duygu ünlemleri kategorisinde yer alan ünlemler ders kitaplarında, çalışma kitaplarında ve dinleme metinlerinde arttırılmalıdır. Günlük hayatta kullandığımız şaşma bildiren ilahi, hayret, acayip, hoppala, bismillah, nereden nereye gibi ünlemlerle; usanç, bezginlik bildiren öf gibi ünlemler ders kitaplarına, çalışma kitaplarına ve dinleme metinlerine dâhil edilebilir. Kalenderoğlu ve Arslan (2017), sınıf içi etkinliklerde bağlama uygun ton, vurgu ve ezgi gibi ses özelliklerini kullanarak ünlemlerin ifade ettiği farklı duygu durumları ile ilgili öğrencilerle uygulamalı bir şekilde alıştırmalar yapılması ihtiyacını dile getirmişlerdir. Konuşma dilinde daha çok yaşayan ünlemlerin duygu aktarımı sağladığı ve anlatım gücünü ses özelliklerinden aldığı düşünüldüğünde duygu ünlemlerine sıkça yer vermenin günlük konuşma dilini daha rahat kullanmaya ve anlamaya katkı sağlayacağı düşünülebilir.

5. Sette kullanılan toplam 61 ünlemden 7 tanesi “Kendi Başına Bir Söz Olarak Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer almaktadır. Cümle içerisinde kullanılan ünlemler günlük hayatta karşılıklı söyleşiyormuşçasına samimi bir dil oluşturmanın yanı sıra içinde bulunan ruh hâlini karşı tarafa ifade etmenin en kısa ve etkili halidir (Güvendik, 2019). Bu sebeple yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin Türkçede yer alan ünlemleri öğrenip hangi durumlarda kullanılacağına hâkim olmaları önem taşımaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde “Cıs, mübarek, pas, pes, tamam, tünaydın, yazık...” gibi günlük hayatta kullanılan ve kendi başına bir söz olarak kullanılan bazı ünlemler ders kitaplarına, çalışma kitaplarına, dinleme metinlerine eklenebilir.

6. Sette kullanılan toplam 61 ünlemden 8 tanesi “Bazı Anlamları Karşılıkla İçin Kullanılan Ünlemler” kategorisinde yer almaktadır. Neyse, devam, fevkalade, hayhay gibi bu başlıkta yer alan ve günlük hayatta sıklıkla kullanılan bazı ünlemler de ders kitaplarına, çalışma kitaplarına, dinleme metinlerine eklenebilir.

Elde edilen verilere göre İstanbul yabancıları Türkçe setindeki A1, A2, B1, B2 ve C1/+ seviyelerindeki ders kitaplarında, çalışma kitaplarında ve dinleme metinlerinde ölçütümüzdeki ünlem havuzunda bulunan 235 ünlemden 61’i kullanılmıştır. Oluşturulan ünlem havuzuna göre ders kitaplarına, çalışma kitaplarına ve dinleme metinlerine bazı ünlemlerin kategorilere göre eklenebileceği tespit edilmiştir. Kullanılan ünlemlerin sayısının artması, yabancıların iletişim esnasında problem yaşamalarının önlenmesi ve yabancıların temel söz varlıklarının geliştirilmesi için önemlidir. Bozkaplan ve Karademirliadağ (2016) da öznel yargıların ve duyguların hâkim olduğu konuşma dilinde duyguların ünlemler aracılığıyla aktarılmasından dolayı dil öğretiminde ünlemlerin öğretimine öncelik verilmesi görüşündedirler.

Araştırma alanyazındaki diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Bu ayrım; geniş çapta bir ünlem havuzu oluşturma ve bu havuza göre göre İstanbul yabancıları Türkçe setindeki tüm dil seviyelerindeki ders kitaplarının, çalışma kitaplarının ve dinleme metinlerinin ayrı ayrı incelenmesi olarak belirlenebilir.

Ünlemler konusu yabancılar Türkçe öğretimi alanında eksik bırakılmış bir konudur. Yabancıların Türk dilini tam anlamıyla öğrenebilmeleri, söz varlığı geliştirmeleri bakımından da ders kitaplarındaki sayıları artırılmalıdır. Özellikle çok anlamlı bir yapıya sahip olan ünlemlerin dil öğrenenler tarafından çözümlenmesi oldukça zordur. Shakin'e (2012: 178) göre çok anlamlı olan ünlemler ana dili konuşurları tarafından rahatlıkla kullanılabilirken söz konusu dili yeni öğrenen yabancılar için oldukça karmaşıktır. Bu sebeple çok anlamlı yapıya sahip ünlemlerin Türkçe öğretim setlerinde sıklıkla kullanılması, ünlemleri doğru ve yerinde kullanmaya katkı sağlayabilir.

Günlük hayatta sıklıkla kullandığımız seslenme ünlemleri, komut ünlemleri, kullanıldığında bir söze karşılık gelen ünlemler, duygu ünlemleri, kendi başına bir söz olarak kullanılan ünlemler ve bazı anlamları karşılamak için kullanılan ünlemler yabancılar Türkçe öğretiminde önemli bir yere sahip olmalıdır. Böylece yabancı Türkçe iletişim kurarken dili doğru ve eksiksiz bir şekilde kullanabilir. Yabancılar ünlemlerin öğretimi Türk dilini öğrenirken kullandıkları materyallerden geçer. Bu materyallerin başında Türkçe öğretim setleri gelmektedir.

Yazarlık Katkısı

Bu araştırmaya birinci yazar %50 katkı, ikinci yazar %50 katkı sağlamıştır.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma doküman incelemesine dayalı olduğu için etik kurul onayı gerektirmemektedir.

KAYNAKÇA

- Aytan, N. ve Kılıçarslan, R. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Müzik Klipleriyle Bazı Ünlem Kelimelerinin Öğretimi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES 2015, 2007-2018.
- Baydar, T. (2016). Ünlem Üzerine. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 127-151.
- Bulut, S. (2012). Anadolu Ağızlarında Kullanılan Kalıp Sözler ve Bu Kalıp Sözlerin Kullanım Özellikleri. *Turkish Studies*, 7(4), 1117-1155.
- Bulut, S. (2013). Anadolu Ağızlarında Dini İnançları Yansıtan Kalıp Sözler. *Jass Studies*, 6(1), 435-465.
- Bozkaplan, Ş. A. ve Karademirlidağ, Y. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Farklı Yaş Gruplarına Göre Modellemesi. *Turkophone*, 3(2), 15-22.
- Büyükkantarçoğlu, N. (2006). An Analysis of Turkish Interjections in the Context of Reactive Idea Framing. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 23(1), 19-32.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative*. Prentice Hall Upper Saddle River, NJ.
- Çelebi, S. ve Uzun, D. (2015). TDK Güncel Türkçe Sözlük ile TDK Sesli Türkçe Sözlük'ün Ünlemlerin İşlevleri Bakımından Karşılaştırılması. *International Journal of Language Academy*, 0(6), 303-318.
- Çelebi, S.; Furtun, M. H. ve Uzun, D. (2014). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Öğrencilerin Duygu Değeri Taşyan Ünlemlerin İşlevlerini Algılama Düzeyleri. *International Journal of Language Academy*, 0(4), 302-318.
- Çetinoğlu, G. ve Güllülü, M. (2018). A2 Seviyesi İçin Hazırlanmış İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti ve Yunus Emre Enstitüsünün Yedi İklim Setinin Kültürel Aktarım Açısından Karşılaştırılması. *Turkish Studies*, 13(4), 321-344.
- Ergene, O. (2013). Türkiye Türkçesinin Ölçünlü Dilinde Kullanılan Batı Kökenli Ünlemler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 43-60.
- Ergin, M. (2013). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Gedizli, M. (2015). Türkçede Ünlemler ve Temel İşlevi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 126-134.
- Gencan, T. N. (2001). *Dil Bilgisi*, (1. Baskı). Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Günay Köprülü, S. ve Güvendik, T. (2018). Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitapları Yazınsal Metinlerinde Anatomik İsimlerin Kullanım Bağlıları. *Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu Tam Metin Kitabı* İçinde (s. 177-188). Antalya.
- Güvendik, T. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil-Kültür İlişkisi Bağlamında Yazınsal Metinlerin Temel Söz Varlığı Açısından İncelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),

- (Danışman: Doç. Dr. Sevtap Günay Köprülü), Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İşcan, A. ve Yassıtaş, T. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Düzeyi). *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3(1), 47-66.
- Karaağaç, G. (2017). *Türkçenin Söz Dizimi*, (6. Baskı). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, (23. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri*, (3. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Külebi, O. (1990). Türkçe Ünlemlerin Kullanımbilim (Pragmatics) Yönünden İncelenmesi. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 1(10), 10-34.
- Meral, H. M. (2019). Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Zamir Kullanımı. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 2(2), 187-202.
- Mutlu, H. H. (2020). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında (İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, Yedi İklim Öğretim Seti) Yer Alan Metinlerin Okunabilirlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(22), 371-386.
- Serin, N. ve Turan, E. (2015). Yunus Emre Türkçe Öğretimi Seti'nde Yer Alan Metinlerin Tür, Tema ve Özgünlük Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(3), 1229-1250.
- Shakin, Z. (2012). Türkçede ve Rusçada Ünlemler, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Sevinç Üçgül), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tahseen, S. H. (2011). Türk Dilinde Ünlem. *Kirkuk University Journal- Humanity Studies*, 6(2), 1-11.
- Tele GmbH. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi. Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme*, (2. Baskı). Avrupa Konseyi/ Modern Diller Bölümü. Almanya: Frankfurt/ Main.
- Türk Dil Kurumu (2022). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 10.03.2021 tarihinde erişildi.
- Türkan, H. K. (2017). Türkçe Öğretiminin Tarihsel Süreci ve Yabancı Uyruklu Öğrencilere Türkçe Öğretimine Dair Bazı Öneriler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 0(60), 147-158.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, (2. Baskı). İstanbul: Multilingual.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.